

מִקְשָׁרֵי אֲצָבָעוֹתָיו וְלִמְעָלָה – רק באצבעותיו ולא בכפו. מִקְחוּ עֲלֶיהָ
בְּמַעֲרָבָא – בני ארץ ישראל לעגו על דינו, משום דבין דבין דְּמִשְׁנֵי וְאִינוּ
מִנְפָּח בִּשְׁנֵי יָדָיו כְּדָרְךְ חוּל, אִפִּילוּ אִם יִנְפַח בְּכַוְלָה יָדָא נָמִי – גם
ראוי היה שיחשב לשינוי ויהא מותר. אִלָּא אִמֵּר רַבִּי אֶלְעָזָר, מִנְפָּח
בְּיָדוֹ אֲחֵת וְלֹא בִשְׁנַיִם, כְּדִי לִשְׁנוֹת, וְאִפִּילוּ בְּכָל כַּחַז מוֹתֵר:

משנה

כְּתִישַׁת הַמֶּלַח וְהַתְּבָלִין הִיא תוֹלַדַת מִלָּאכַת טוּחִין. ואף שמלאכות
אוכל נפש הותרו ביום טוב, מלאכת טחינה לא הותרה, אך כתישת
מלח ותבלין מותרת באופנים מסויימים, ונחלקו התנאים באיזה
אופן הותרה: בֵּית שְׁמַאי אומרים, כל מיני התבלין נדוכין – נכתשים
בְּמָדוּךְ – בבוכנה של עץ, ומכים בו כדרכו בתוך המדוכה ומכתשת
קִטְנָהּ, וְיָדִי בִּשְׁנֵי מוּעֵט זֶה, שלא לכותשם במדוך של אבן כדרכו.
וְאִילוּ הַמֶּלַח הִגֵּס צָרִיךְ שִׁינוּי גְּדוֹל, ואין לכותשו אלא בְּכַף שֶׁל
חֶרֶס, וְכֵן מוֹתֵר לְכוֹתְשׁוֹ בְּעֵץ הַפָּרוֹר – כף עץ גדולה. וְבֵית הֵלֵל
אומרים, תְּבָלִין נְדוּכִין בְּדָרְכָן אִפִּילוּ בְּמָדוּךְ שֶׁל אֲבָן, ואינו צריך
שינוי כלל. וְאִילוּ הַמֶּלַח צָרִיךְ שִׁינוּי מוּעֵט, לְכוֹתְשׁוֹ בְּמָדוּךְ שֶׁל עֵץ
ולא של אבן:

נמרא

מבואר במשנתנו: בְּכֹלֵי עֲלָמָא – בית שמאי ובית הלל סברו מִיֵּהָ
שְׁמֵלַח בְּעָמָי שְׁנֵי יוֹתֵר מִשְׁאֵר תְּבַלְיָנִים. מבארת הגמרא: מֵאֵי
מַעֲרָבָא חֲלוּק מִלַּח מִשְׁאֵר תְּבַלְיָנִים. רַב הוּנָא וְרַב חֲסִידָא בִּיאָרוּ זֹאת
בִּשְׁנֵי אֹפְנִים. חֲדָא מִדֵּם אִמֵּר, שְׁמֵלַח, כִּיּוֹן שִׁידַע מֵאֲתָמוּל שִׁיעֲטָרְךָ
לוֹ לְצוּרֶךְ תְּבַשִּׁיל יוֹם טוֹב, שְׁהָרִי כָּל הַתְּקַדּוֹת בּוֹלֵן צְרִיבוֹת מֵלַח,
הִיָּה לוֹ לְכוֹתְשׁוֹ מִעֶרֶב יוֹם טוֹב, וְדָבָר שֶׁאִפְשָׁר לַעֲשׂוֹתוֹ מִעֶרֶב יוֹם
טוֹב לֹא הוֹתֵר בְּיוֹם טוֹב אִלָּא עַל יְדֵי שִׁינוּי. וְאִילוּ תְּבַלִּין, שְׁלֹא הִיָּה
עָלָיו לְדַעַת מֵאֲתָמוּל שִׁיעֲטָרְךָ לוֹ בְּיוֹם טוֹב, שְׁהָרִי אֵין כָּל הַתְּקַדּוֹת
צְרִיבוֹת תְּבָלִין, ואין אדם יודע מה ירצה לאכול מחר, לא היה עליו
לכתשו מאתמול, ולכך הותר לכתשו ביום טוב אף בלא שינוי
לְבִית הֵלֵל, וּבִשְׁנֵי מוּעֵט לְבִית שְׁמַאי. וְחַד מִדֵּם אִמֵּר, טַעַם
הַחִילוּק בֵּין מִלַּח לְתְּבָלִין הוּא, כִּיּוֹן שֶׁכָּל מִינֵי הַתְּבָלִין מְפִיגִין אֶת
מַעֲרָבָא זְמַן מַה לְאַחֵר שְׁחִיקָתָם, וּמִשּׁוֹם כֵּךְ לֹא הִיָּה לוֹ לְכוֹתְשׁ
מִעֶרֶב יוֹם טוֹב, שְׁהָרִי יִפּוֹג טַעַמָּם בְּיוֹם טוֹב, עַל כֵּן מוֹתֵר לְכוֹתְשׁ
בְּיוֹם טוֹב בְּלֹא שִׁינוּי. וְאִילוּ מֵלַח, כִּיּוֹן שֶׁאֵינָהּ מְפִיגָה אֶת מַעֲרָבָא
אִפִּילוּ אַחֵר זְמַן מְרֻבָּה מִשְׁחִיקָתָהּ, וְאִפְשָׁר לְכוֹתְשׁוֹ מֵאֲתָמוּל, עַל כֵּן
לֹא הוֹתֵר בְּיוֹם טוֹב אִלָּא עַל יְדֵי שִׁינוּי.

מְבַרְרַת הַגְּמָרָא: מֵאֵי בִּינְיָיָהוּ – באיזה אופן יש חילוק בדן בין שני
הטעמים האמורים. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: אִימָא בִּינְיָיָהוּ, באופן דִּידַע
מִעֶרֶב יוֹם טוֹב מֵאֵי קִדְרָה בְּעֵי לְכַשׁוּלִי – איזה תבשיל בדעתו לכוּשֵׁל
בְּיוֹם טוֹב, ואיזה תבלין יצטרך לוֹ. לְפִי הַדְּעָה הָרֵאשׁוֹנָה שְׁטַעַם
הַהִיתֵר בְּתְּבָלִין הוּא מִשּׁוֹם שְׁלֹא יָדַע מֵאֲתָמוּל שִׁיעֲטָרְךָ לוֹ, וְלֹא
הִיָּה בִּידוֹ לְכוֹתְשׁ מֵאֲתָמוּל, באופן האמור לא נחיר לוֹ לְכוֹתְשׁ בְּיוֹם
טוֹב אִלָּא עַל יְדֵי שִׁינוּי, שְׁהָרִי יָדַע מִעֶרֶב יוֹם טוֹב שִׁיעֲטָרְךָ לְמַחֵר
תְּבָלִין, וְהִיָּה לוֹ לְכוֹתְשׁ מֵאֲתָמוּל. אֲבָל לְפִי הַדְּעָה הַשְּׁנִיָּה שְׁטַעַם
הַהִיתֵר בְּתְּבָלִין הוּא מִשּׁוֹם מְפִיג טַעַם, אִף בְּאֹפֶן זֶה מוֹתֵר הוּא
בְּלֹא שִׁינוּי. אִי נָמִי – עוד אופן שבו יש חילוק בין שני הטעמים,
בְּמִדְּרָא – ברכום, שהוא תבלין שאינו מפיג את טעמו. לְפִי הַדְּעָה
הַשְּׁנִיָּה שְׁהִיתֵר תְּבָלִין מִשּׁוֹם הַפֶּגַת הַטַּעַם, בְּכִרְכּוּם אֵין הִיתֵר וְדִינוּ
כְּמִלַּח שְׁצָרִיךְ שִׁינוּי. אֲבָל לְפִי הַדְּעָה הָרֵאשׁוֹנָה, אִף בּוֹזָה מוֹתֵרֶת
הַכְּתִישָׁה לְלֹא שִׁינוּי, שְׁהָרִי לֹא יָדַע מֵאֲתָמוּל שִׁיעֲטָרְךָ לוֹ, וְלֹא הִיָּה
עָלָיו לְכוֹתְשׁוֹ קוֹדֵם יוֹם טוֹב.

הַגְּמָרָא מְבִיאָה עוֹד שִׁטָּה בְּדִין כְּתִישַׁת מִלַּח בְּיוֹם טוֹב: אִמֵּר רַב
יְהוּדָה אִמֵּר שְׁמוּאֵל, כָּל הַתְּבַלְיָנִים הַנְּדוּכִין, נְדוּכִין בְּדָרְכָן בְּמָדוּךְ
שֶׁל אֲבָן, וְאִפִּילוּ מֵלַח נִידוּךְ בְּלֹא שִׁינוּי. מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: וְהָאֵאָמְרָת
בְּמִשְׁנֵינוּ שְׁמֵלַח בְּעָמָי שְׁנֵי לְדַעַת כּוֹלֵם, ואף בית הלל מצריכים
בוֹ שִׁינוּי מוּעֵט לְדוּכּוֹ בְּמִדְּכָה שֶׁל עֵץ. מִתְרַצָּת הַגְּמָרָא: הוּא דְאִמֵּר
בֵּי הָאֵי תַנָּא – שְׁמוּאֵל סָבַר כְּתָנָא דְּבִרְיָאָא שְׁחוּלַק עַל מִשְׁנֵינוּ,
וּמִפְּרָשׁ אֶת מַחְלוקַת בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הֵלֵל בְּאֹפֶן אַחֵר. דְּתַנָּא, אִמֵּר

רַבִּי מֵאִיר, לֹא נִחְלָקוּ בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הֵלֵל עַל כָּל הַתְּבַלְיָנִים
הַנְּדוּכִין, שְׁנִידוּכִין בְּדָרְכָן, ואף הַמֶּלַח נִידוּךְ יָחִיד עִמְהוֹן. לֹא נִחְלָקוּ
אִלָּא לְדוּכָה מִלַּח כְּפִנֵּי עֲצָמָה בְּלֹא תְּבַלְיָנִים. שְׁבִית שְׁמַאי אומרים,
הַמֶּלַח אֵינוֹ נִידוּךְ בְּפָנֵי עֲצָמוֹ אִלָּא בְּכַף וּבְעֵץ הַפָּרוֹר. ואף בִּשְׁנֵי
זֶה לֹא הִתִּירוּ אִלָּא מִעֵט מִלַּח כְּשִׁיעוּר הַנֶּחֱרֵךְ לְבִשְׁר צִלִּי, אֲכָל לֹא
הִתִּירוּ כְּתִישַׁת הָרֵבָה מִלַּח כְּשִׁיעוּר הַנֶּחֱרֵךְ לְקִדְרָה אִף עַל יְדֵי שִׁינוּי.
וּבֵית הֵלֵל אומרים, כּוֹתְשִׁים אֶת הַמֶּלַח בְּכָל דָּבָר. שׁוֹאֵלֶת הַגְּמָרָא:
מִהוּ 'בְּכָל דָּבָר' שְׁהִתִּירוּ בֵּית הֵלֵל לְדוּךְ בּוֹ, וְכִי בְּכָל דָּבָר שֶׁלֹּא
יִעֲרָךְ שִׁתִּירוּ, ואף בדבר שאסור לטלטלו בשבת משום איסור
מוֹקְצָה. מִיִּישֵׁבֶת הַגְּמָרָא: אִלָּא אִמֵּר, בֵּית הֵלֵל אומרים, כּוֹתְשִׁים
אֶת הַמֶּלַח לְכָל דָּבָר, בֵּין לְצִלִּי וּבֵין לְקִדְרָה. וְנִמְצָא דַּעַת רַבִּי מֵאִיר,
שְׁהִתִּירוּ בֵּית הֵלֵל אֶת כְּתִישַׁת הַמֶּלַח כְּדִרְכָּה אִף בְּמָדוּךְ שֶׁל אֲבָן,
שְׁהָרִי כֶּשֶׁם שֶׁמָּה שֶׁאִמֵּר בְּתַחֲלִילָה לֹא נִחְלָקוּ בְּכִישַׁת הַמֶּלַח
וְהַתְּבָלִין יָחִיד, הֵייוּ בְּכִישָׁה כְּדִרְכָּה, כֵּן בְּהַמְשָׁךְ שֶׁאִמֵּר שְׁנִחְלָקוּ
בְּכִישַׁת מִלַּח בְּפָנֵי עֲצָמוֹ, הֵייוּ בְּכִישָׁה כְּדִרְכָּה בְּמָדוּךְ שֶׁל אֲבָן,
ואף בּוֹזָה הִתִּירוּ בֵּית הֵלֵל בֵּין לְצִלִּי וּבֵין לְקִדְרָה. וּשְׁמוּאֵל הַמֵּתִיר
לְדוּךְ אֶת הַמֶּלַח כְּדִרְכּוֹ, סוֹבֵר כְּבִית הֵלֵל בְּשִׁית רַבִּי מֵאִיר.

אִמֵּר לִיָּה רַב אֲחָא בְּרִדְלָא לְבָרִיָּה – לבנו, בִּי דְיִיבָת, אֲצִלִּי אֲצִלִּי
וְדוּךְ – כְּשִׁאתָה כּוֹתֵשׁ אֶת הַמֶּלַח בְּיוֹם טוֹב, הִטָּה אֶת הַמִּדְּכָה עַל
צִידָה וְכָךְ תְּכַתּוֹשׁ. מִשּׁוֹם שֶׁסָּבַר כְּשְׁמוּאֵל שְׁמוֹתֵר לְדוּךְ אֶת הַמֶּלַח
כְּדִרְכּוֹ אִף בְּמִדְּכָה שֶׁל אֲבָן, אִךְ צָרִיךְ לִשְׁנוֹת בּוֹ שִׁינוּי קֶטַן בְּחִטִּית
הַמִּדְּכָה.
רַב שְׁשֵׁת שְׁמַע קָל בּוֹכָנָא – קול כְּתִישַׁת הַמִּדְּכָה בְּיוֹם טוֹב. אִמֵּר,
הָאֵי לֹא מְנוּיָה דְּבִיתָאֵי הוּא – יודע אני שְׁקוֹל זֶה לֹא בֹא מִתּוֹךְ
בֵּיתִי, כִּי אִסְרִיתִי עַל בְּנֵי בֵּיתִי לְדוּךְ אֶת הַמֶּלַח בְּמִדְּכָה שֶׁל אֲבָן
בְּלֹא שִׁינוּי כָּלֵל. שׁוֹאֵלֶת הַגְּמָרָא: מִנֵּין לוֹ שְׁלֹא מִבֵּיתוֹ הוּא, וְדִלְמָא
אֲצִלִּי אֲצִלִּי – אולי הִטָּה אֶת הַמִּדְּכָה וְכָךְ דָּכוּ בָּהּ אֶת הַמֶּלַח,
וּבְאֹפֶן זֶה הָרִי הִתִּיר לְדוּךְ. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: דְּשִׁמְעִיה דְּהוּנָה צִלִּיל
קָלִיָּה – שָׁמַע רַב שֶׁשֶׁת שְׁהִיָּה קוֹל הַמִּדְּכָה צִלּוֹל, וְאִם הִטָּה עַל
צִידָה לֹא הִיָּה קוֹלָה צִלּוֹל, כִּיּוֹן שֶׁהַמִּדְּכָה מַחְלִיק וְנִשְׁמַט עַל דּוֹפֵן
הַמִּדְּכָה. שׁוֹאֵלֶת הַגְּמָרָא: וְדִלְמָא תְּבָלִין הָיוּ כּוֹתְשִׁים בָּהּ בְּנֵי בֵּיתוֹ
וְלֹא מֵלַח, וְהַתְּבָלִין אֵינוֹ צָרִיךְ שִׁינוּי כָּלֵל לְבִית הֵלֵל. מְשִׁיבָה
הַגְּמָרָא: תְּבָלִין נְדוּכִין מִנְפָּח קָלִיָּהוּ – כְּשֶׁנִּשְׁבְּרִים גְּרַעֲנֵי הַתְּבָלִין
הָרִי הֵם מִשְׁמִיעִים קוֹל פִּיצוּת, וְכִיּוֹן שְׁלֹא נִשְׁמַע קוֹל זֶה, בְּהִכְרַח
שְׁכִישַׁת מִלַּח כְּדִרְכָּה הִיתָה, ואין קול זֶה נִשְׁמַע מִבֵּיתוֹ.

תָּנוּ רַבָּנֵן, אֵין עוֹשִׂין בְּיוֹם טוֹב מִיָּסִין – חֲטִים כְּתוּשׁוֹת וּמַחְלוּקוֹת
לְאַרְבַּעָה חֲלָקִים, מִפְּנֵי שֶׁישׁ טוֹרַח גְּדוֹל בְּעִשְׂתִּית. וְכַמוֹ כֵּן אֵין
בוֹתְשִׁין חֲטִים בְּמִכְתָּשֶׁת בְּיוֹם טוֹב. מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: תְּרַתִּי – הֵלֵא
שְׁנֵי דִינִים אֱלוֹ סוֹתֵרִים זֶה אֶת זֶה, שְׁהָרִי בְּתַחֲלִילָה מִשְׁמַע שֶׁרַק
טִיסִין אֵין עוֹשִׂים בְּיוֹם טוֹב, מִשּׁוֹם שֶׁישׁ טוֹרַח מְרֻבָּה בְּעִשְׂתִּית,
אֲבָל כְּתִישָׁה אַחֶרֶת מוֹתֵרֶת בְּיוֹם טוֹב, וְאִילוּ בְּהַמְשָׁךְ שֶׁנוֹ שֶׁאֵין
כּוֹתְשִׁים כָּלֵל. מִתְרַצָּת הַגְּמָרָא: אֵין לְפָרֵשׁ שְׁנֵאמְרוּ כֹּאן שְׁנֵי דִינִים
נִפְרָדִים אִלָּא הֵכַל דִּין אֶחָד הוּא. וְהָכִי קְאָמֵר, מַה טַּעַם אֵין עוֹשִׂין
מִיָּסִין, לְפִי שֶׁאֵין בוֹתְשִׁין בְּמִכְתָּשֶׁת כָּלֵל. שׁוֹאֵלֶת הַגְּמָרָא: אִם כֵּן
וְלִימָא רַק אֵין בוֹתְשִׁין בְּמִכְתָּשֶׁת, וּמִכָּךְ נִידַע שֶׁאֵין עוֹשִׂים טִיסִין,
לְמַה לוֹ לִשְׁנוֹת אֶת הָרִישָׁא כָּלֵל. מִתְרַצָּת הַגְּמָרָא: אֵי תַנִּי רַק אֵין
בוֹתְשִׁין בְּמִכְתָּשֶׁת, תָּנוּ אֲמִינָא, תָּנוּ מִלֵּי שְׁאִסוּר לְכוֹתְשׁ חֲטִים
בְּיוֹם טוֹב, דּוּקָא בְּמִכְתָּשֶׁת נְדוּלָּה, מִשּׁוֹם שֶׁשְׁטַם כְּתִישַׁת הֵיא
גְּדוּלָּה, אֲכָל בְּמִכְתָּשֶׁת קִטְנָא אִימָא שְׁפִיר דְּמִי – מוֹתֵר לְכוֹתְשׁ זֶה
בְּיוֹם טוֹב, מִשּׁוֹם שֶׁאֵינָה עוֹשִׂיהָ אִלָּא לְתְּבָלִין, וּבְשִׁכּוּתֵשׁ בָּהּ
חֲטִים הָרִי זֶה כְּתִישָׁה בִּשְׁנֵי מוֹתֵרֶת, עַל כֵּן הִקְדִּימוּ לומר אֵין
עוֹשִׂים טִיסִין כָּלֵל, וְקָא מְשַׁמְעֵי לָן שֶׁאֵף בְּמִכְתָּשֶׁת קִטְנָה אִסוּר.
דּוּחָה הַגְּמָרָא תִּירִיךְ זֶה: וְהִתְנָא – הֵלֵא מְפֹרֵשׁ בְּבִרְיָאָא אַחֶרֶת,
אֵין בוֹתְשִׁין בְּמִכְתָּשֶׁת נְדוּלָּה, אֲכָל בוֹתְשִׁין בְּמִכְתָּשֶׁת קִטְנָה. מִתְרַץ
אֲבִי בְּאֹפֶן אַחֵר: אִלָּא אִמֵּר אֲבִי, בִּי תַנִּי נָמִי מִתְנִיתָא, מִכְתָּשֶׁת
נְדוּלָּה תַנִּיָּא – מִה שֶׁשְׁנֵינוּ בְּבִרְיָאָא הִקְדַּמְתָּ אֵין עוֹשִׂין טִיסִין ואֵין
כּוֹתְשִׁין בְּמִכְתָּשֶׁת, הֵם שְׁנֵי דִינִים נִפְרָדִים. הָרִישָׁא בָּא לְמַלְמַד
שְׁעִשִׂית הִטְסִינָא אִסוּרָה בְּכָל אֹפֶן, ואף בְּמִכְתָּשֶׁת קִטְנָה, מִפְּנֵי
שְׁטַרְחָתָה מְרֻבָּה. וּבִסְיָפָא נִאֲסְרוּ שָׂאֵר מִינֵי כְּתִישָׁה, וְאִלּוּ לֹא
נִאֲסְרוּ אִלָּא בְּמִכְתָּשֶׁת גְּדוּלָּה.

ביצה דף יד עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום ראשון) קנט

59 שהפסולת מועטת בכמותה משום שיש למעט בטורח הברירה
60 ככל האפשר:

62 שנינו במשנה: רבן נמליאל אומר אף מדיח ושוכלה: תניא, אמר רבי
63 אלעזר ברבי צדוק, כך היה מנהגן של בית רבן נמליאל, שהיו מביאין
64 ביום טוב דלי מלא ערשם, ומציפין עליו מים – ממלאים אותו מים
65 ועל ידי כך נמצא שהאובל נשאר למטה, ופסולת צפה למעלה.
66 מקשה הגמרא: והתניא בברייתא אחרת איפכא, שעל ידי השריה
67 במים האוכל צף והפסולת שוקעת. מתרצת הגמרא: לא קשיא, הא
68 ששנו שהפסולת למטה הוא בפסולת של עפרא, שהוא כבד מן
69 הערשים ושוקע תחתיהם. והא ששנו שהפסולת צפה למעלה הוא
70 בגילי – בפסולת של קש שהיא קלה מן הערשים וצפה למעלה:

משנה

72 בית שמאי אומרים, אין משלחין דורון ביום טוב איש לרעהו אלא
73 מנות המוכנות לאכילה כמות שהן ואין עשויים להניחן עד למחר,
74 כגון חתיכות בשר או דגים המוכנות לאורחים. ובית הלל אומרים,
75 משלחין בקמה תה ועתה, בין חיון בין שחוטין, אף על פי שעדיין
76 צריך לתקנם לאכילה. וכן משלחין דורון של יינות שמנים, וסלתות,
77 וקמניות, מאחר שראויים לאכילה ושתיה כמות שהם. אכל אכל
78 משלחין תבואה, כיון שאי אפשר לאוכלה בלא טחינה, ואין
79 טוחנים ביום טוב דבר שיכל לטחון מאתמול בלא שיפוג הטעם.
80 ורבי שמעון מתייר בתבואה, כיון שראוי לבשלה בקדרה ולכותשה
81 במכתשת קטנה. אבל תנא קמא סובר שלא שכיח שתיאכל כך
82 התבואה, ונראה כשולח לצורך מחר:
83 ***

גמרא

85 תני רבי יוחאל, אמנם בית הלל התיירו לשלוח אף דברים שאינם
86 מוכנים לאכילה, אך ובלבד שלא יעשו בשורה – שלא ישלחנו על
87 ידי אנשים הרבה, משום שזה גורם לקול מרובה, ונראה כמוליכים
88 למכור בשוק. מבארת הגמרא: תנא, אין שורה פחותה משלשה בני
89 אדם, אבל שני שלוחים אינם נחשבים לשורה, ומותר לשלוח את
90 הדורון על ידם. מבררת הגמרא: כעין רב אשי, שליחת דורון על ידי
91 תלמיא נכרי, ותלמיא מיני אוכלין, דהיינו ביד כל אחד שולח מין
92 אחר, מאי דינו, האם כיון שאין זה אותו מין, מותר, כשם שמותר
93 לשלוח כל אחד בפני עצמו כשמין אחד בידו, או שמא מאחר
94 ושולח את כולם יחד יש בזה קול מרובה, ואסור. מסיימת הגמרא,
95 תיקון:

97 שנינו במשנה: רבי שמעון מתייר בתבואה: תניא, רבי שמעון מתייר
98 בתבואה לשולחה ביום טוב, לפי שאף היא ראויה לאכילה בלא
99 טחינה, כגון חסין, שראוי לעשות מהן לוויית – מאכל של חטים.
100 וכן שעורים, ראויות ליתן אותן לפני בהמה. וערשם, ראויות
101 לעשות מהן רסיסין – מאכל העשוי מערשים:

משנה

103 משלחין ביום טוב איש לרעהו בלים – בגדים, בין תפורין בין שאינן
104 תפורין, ואף על פי שאסורים בלבישה משום שיש בהן בלאים,
105 מותר לשלוחם, ובלבד שהן לצורך המועד. ויבאר בגמרא איזה
106 צורך יש בהם. אכל לא משלחים ביום טוב סנדל המסומך – סנדל
107 עץ המצופה בעור שמסמרים קבועים בו, משום שגורו חכמים
108 שלא לנעלו בשבת וביום טוב. וכן לא משלחים מנעל שאינו תפור,
109 לפי שאינו ראוי לבלום. רבי יהודה אומר, אף לא משלחים מנעל
110 לכן שעדיין לא נצבע, ואין דרך לנעלו, מפני שצריך אומן כדי
111 להשחירו, ואי אפשר לנעלו ביום טוב. זה הכלל, כל דבר שנאותין
112 בו ביום טוב – שמתקשים ונהנים בו כמות שהוא, ואינו צריך
113 תיקון נוסף, משלחין אותו, אך דבר שאין משתמשים בו כמות
114 שהוא בלא תיקון, אסור לשלוח וליתנו במתנה לחבירו ביום טוב:

המשך בעמוד קעב

1 רבא מתרץ באופן אחר: רבא אמר, מה ששינו בברייתא 'אין
2 עושין טיטני ואין כותשין במכתשת', דין אחד הוא, והסיפא היא
3 נתינת טעם לרישא כדברי הגמרא לעיל, ובאה הרישא להשמיענו
4 שאין כותשים אפילו במכתשת קטנה. ואף ששינו בברייתא אחרת
5 שכותשים במכתשת קטנה, לא קשיא, משום דהא – ברייתא זו
6 שכותשים בקטנה, נאמרה לן – לנו בני בבל, שאין לנו עבדים
7 המזולזלים באיסור מלאכה ביום טוב, ואין לחשוש שיכתשו
8 במכתשת גדולה ויאמרו שכתשו בקטנה. והא – ברייתא הקודמת
9 שאין כותשים אף בקטנה, נאמרה להו – לבני ארץ ישראל שיש
10 להם עבדים המזולזלים באיסור, ואם נתיר להם לכתוש במכתשת
11 קטנה, יכתשו בגדולה ויאמרו שכתשו בקטנה.
12 רב שפי אקלע – הודמן לבית מר שמואל, איתיה ליה דייסא ביום
13 טוב ולא אכל, כיון שנכתשה במכתשת גדולה באיסור, ואסור
14 לאכלה ביום טוב. שואלת הגמרא: מנין ידע רב פפי שנעשתה
15 במכתשת גדולה, ודלמא נמכתשת קטנה עבדיה בהיתר. משיבה
16 הגמרא: דתנייה דההך דייק טפי – ראה שהחטים כתושים הדק
17 היטב, כדרך מכתשת גדולה. שואלת הגמרא: מנין ידע רב פפי
18 שנעשית ביום טוב, ודלמא מאתמול עבדיה. משיבה הגמרא: דתנייה
19 דההך קלף צהריה – ראה שמראה החטים במקום השבירה היה
20 בהיר ולבן, ואם היתה עשויה מאתמול, היתה כהה יותר. עוד
21 מיישבת הגמרא: ואי בעית אימא, שאני בי מר שמואל, דאיכא
22 פריצותא דעבדי – שמצויים בו עבדים שהיו פרוצים ומזולזלים
23 בעבירה, ועל כן חשש שעשו את הדייסא באיסור.

משנה

24 מלאכת בורר לא הותרה בשבת אלא בשלשה תנאים: א. שיברור
25 ביד ולא בכלי. ב. שיברור כדי לאכול מיד ולא להניח. ג. שיברור
26 אוכל מתוך פסולת, לפי שאין דרך ברירה ביום טוב, ובמשנתנו נחלקו
27 בית שמאי ובית הלל בענין ברירה ביום טוב, האם דינה כשבת או
28 לא: הבורר קמניות ביום טוב, בית שמאי אומרים, בורר אוכל מתוך
29 הפסולת ואוכל מיד, אבל לא יברור פסולת מתוך האוכל. ובית
30 הלל אומרים, בורר בדרבו אף פסולת מתוך אוכל. וכן פורס את
31 טליתו בחיקו ובורר עליה. וכן בורר כקנן – כלי שפיו צר למטה,
32 ובתקומו – קערה, אכל לא יברור בסבלא – דף רחב של עץ, ולא
33 כנפה, ולא כבברה. משום שדרך לברור בכלים אלו הרבה בפעם
34 אחת, ונראה כבורר לצורך מחר. רבן נמליאל אומר, מותר לברור
35 את הקטניות אף על ידי שמדיח – שורה אותן במים, ושולח את
36 הפסולת שצפה על פני המים. ולא אסרו לעשות כן אף שנראה
37 כמעשה חול:

גמרא

39 מבואר במשנה שבית הלל מתירים לברור פסולת מתוך אוכל.
40 מביאה הגמרא ברייתא המבארת את שיטת בית הלל: תניא, אמר
41 רבן נמליאל, כמה דברים אומרים, שהתיירו בית הלל להוציא
42 פסולת מתוך האוכל, כשהאובל מרוצה על הפסולת, שבאופן זה
43 יש פחות טירחה ליטול את הפסולת המועטת מליטול את האוכל
44 המרובה, אכל במקום שהפסולת מרוצה על האובל, לדברי הכל
45 הרי הוא נוטל את האובל, ומניח את הפסולת. מקשה הגמרא: וכי
46 במקום שהפסולת מרוצה על האובל מי איכא מאן דשרי – יש מי
47 שמתיר כלל לברור תערובת זו, הלא כל התערובת אסורה אף
48 בטלטול, כיון שגם האוכל שבה בטל ברוב הפסולת ונאסר משום
49 מוקצה כדין הפסולת שאינה ראויה לכלום. מתרצת הגמרא: לא
50 צריכא – אין כוונת הברייתא שהפסולת מרובה, אלא הנפיש
51 פירמא וזוטר בשיעורא – טירחת הוצאת הפסולת המועטת גדולה
52 יותר מהוצאת האוכל, וכגון שהפסולת הם אבנים קטנות והאוכל
53 הוא גס, וכך מתפרשת הברייתא, במה דברים אמורים שבורר
54 פסולת מתוך אוכל אם הוא רוצה בכך, במקום שטירחת הוצאת
55 האוכל מרובה מטירחת הוצאת הפסולת, ועדיף למעט בטירחה
56 ככל האפשר, אבל במקום שטירחת ברירת הפסולת מרובה
57 מהאוכל צריך לברור את האוכל מהפסולת ולא להיפך, על אף

גמרא

1 שנינו במשנה: משלחין כלים בין תפורין בין שאינן תפורין, ואף על
2 פי שיש בהן כלאים. שואלת הגמרא: כִּשְׁלֵמָא בגדים תפורין, חזו –
3 ראויים לְמַלְבוֹשׁ, וכן בגדים שְׂאִין תפורין נְמִי חזו לְכַסּוּי – ראויים
4 הם להתכסות בהם, ועל כן משלחים אותם ביום טוב. אֵלָא בגד
5 כְּלָאִים לְמַאי חזו, ומדוע הותר לשלחו ביום טוב, והלא אסור הוא
6 בלבישה ובהתכסות ואינו ראוי לכלום. וְכִי תֵימָא – ואם תרצה
7 ליישב דְּחִזּו לְמִימָךְ תוֹתִיָּה – שראויים הם לקפלם ולהציעם תחתיו,
8 ואין בזה משום איסור כלאים, וְהִתְנִיָּא, שמהפסוק (ויקרא יט יט)
9 'וּבְגָד כְּלָאִים שֶׁעָטְנוּ לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ', למדים שלא רק לבישת
10 כלאים אסורה, אלא גם העלאת כלאים על גופו באופן שיש בה
11 הנאה כעין לבישה, אסורה, אֲבָל אַתָּה יָכוֹל לְהַצִּיעוֹ תַּחְתִּיָּךְ – מותר
12 מן התורה להציעם תחתיו, אֲבָל אָמְרוּ חֲכָמִים, שְׂאִסּוֹר לַעֲשׂוֹת בֵּין
13 – להציעם תחתיו, שְׂמָא תְּפִרְךָ לוֹ – לאדם השוכב עליהם נִימָא –
14 חוט עַל בְּשָׂרוֹ, ופעמים שהחוט עבה ויחמם את הגוף, ונמצא
15 שעובר עליו משום כלאים. וְאֵף כִּי תֵימָא – אם תרצה ליישב,

17 שעדיין יכול להציעם תחתיו באופן דְּמַפְסִיק מִיְדֵי בִינֵי בִינֵי –
18 שחוצץ מצע אחר בין הכלאים לבין האדם השוכב עליהם, ואין
19 בכך חשש שמא תכרך נימא מבגד הכלאים על בשרו. וְהִלָּא הָאָמֵר
20 רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן פִּזִּי, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻעַ בֶּן לֹוִי, אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶּן שָׁאוּל,
21 אָמַר רַבִּי מִשּׁוֹם קְהֵלָא קְדִישָׁא דְּבִירוֹשָׁלַיִם, אֲפִילוּ עֶשֶׂר מַצָּעוֹת זֹו עַל
22 גְּבִי זֹו וְכָלָאִים תַּחְתִּיָּהֶן, אָסוּר מְדַרְבֵּנָן לִישֹׁן עֲלֵיהֶם, (מִשּׁוֹם שְׂנֵאָמֵר
23 'לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ'). מיישבת הגמרא: אֵלָא מַה שֶּׁשְּׁנִינוּ שְׁמוֹתָם לְשִׁלּוֹחַ
24 כִּלָּאִים בְּיוֹם טוֹב הֵינּוּ בְּוִילּוֹן כִּלָּאִים, שראוי לפרסו כנגד הפתח.
25 דוחה הגמרא יישוב זה: וְהִלָּא מְצִינוּ דְּהָאָמֵר עוֹלָא לַעֲנִין טוֹמַאת
26 בְּגָדִים, מְפַנֵּי מָה אָמְרוּ וִילּוֹן מָמָא, ואינו נחשב כאחד ממחיצות
27 הבית שאינם מקבלים טומאה, מְפַנֵּי שְׁפַעֲמִים הַשָּׁמֶשׁ מִתַּעֲטָף
28 בשולי הוילון וּמִתַּחֲמָם בְּנִגְדּוֹ כְּדֶרֶךְ לְבִישָׁה. ומאחר שמצינו כן
29 לַעֲנִין טוֹמַאת בְּגָדִים, אף לַעֲנִין כִּלָּאִים יֵשׁ לַחֲשׁוֹשׁ שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ
30 יִתַּחֲמֵם בּוֹ, וְאִסּוּר לַעֲשׂוֹת וִילּוֹן כִּלָּאִים, וְשׁוֹב יִקְשֶׁה אִיזָה כִּלָּאִים
31 הֹוֶתֶר לְשִׁלּוֹחַם בְּיוֹם טוֹב.